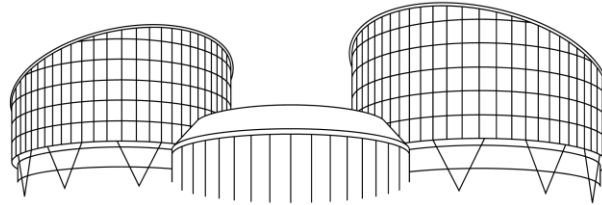

© Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб», 2016. Цей переклад не є зобов'язальним для Європейського суду з прав людини. Для отримання додаткової інформації див. повне посилання на авторське право в кінці цього документа.

© Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine», 2016. This translation does not bind the European Court of Human Rights. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ТРЕТЯ СЕКЦІЯ¹

СПРАВА «КСЕНІДЕС-АРЕСТІС ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ»
CASE OF XENIDES-ARESTIS v. TURKEY

(Заява № 46347/99)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

22 грудня 2005 року

ОСТАТОЧНЕ

22 березня 2006

Це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

1. В своєму складі до 1 листопада 2004 року.

У справі «Ксенідес-Арестіс проти Туреччини»,

Європейський суд з прав людини (Третя секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пан ДЖ. РЕСС (G. RESS), *Голова,*

Пан І. КАБРАЛ БАРРЕТО (I. CABRAL BARRETO),

Пан Л. КАФЛІШ (L. CAFLISCH),

Пан Р. ТЮРМЕН (R. TÜRMEN),

Пан ДЖ. ХЕДІГАН (J. HEDIGAN),

Пан К. ТРАДЖА (K. TRAJA),

Пані А. ГЮЛУМЯН (A. GYULUMYAN), *судді,*

та Пан В. БЕРГЕР (V. BERGER), *секретар секції,*

Розглянувши справу на закритому засіданні 1 та 7 грудня 2005 року,

Проголошує таке рішення, прийняте в останній із зазначених вище днів:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 46347/99) проти Республіки Туреччина, поданою до Суду на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянкою Кіпру пані Мирою Ксенідес-Арестіс (Муга Xenides-Arestis) (далі – заявниця) 4 листопада 1998 року.

2. Заявницю представляв пан А. Деметріадес (A. Demetriades), юрист, що практикує в м. Нікосія (Nicosia). Турецький уряд (далі – Уряд) представляв його Уповноважений, професор доктор З. Некатиджил (Z. Necatigil).

3. Заявниця скаржилася на триваюче порушення статті 8 Конвенції і статті 1 Протоколу №1, узятих окремо і разом зі статтею 14. Зокрема, вона стверджувала, що турецькі збройні сили перешкоджали її доступу до користування і володіння своїм житлом і власністю в області Фамагуста (Famagusta) на Північному Кіпрі. Вона стверджувала, що це відбувалося унаслідок того, що вона була православною і мала греко-кіпрське походження.

4. Заяву було направлено в Третю секцію Суду (п. 1 правило 52 Регламенту Суду). У тій секції палата, що розглядала справу (п. 1 статті 27 Конвенції), мала склад, передбачений п. 1 правила 26.

5. Слухання про прийнятність заяви проходило у Європейському суді з прав людини у м. Страсбург 2 вересня 2004 року.

6. 1 листопада 2004 року Суд змінив склад своїх секцій (п. 1 правила 25), але ця справа залишилася у палаті, утвореній у попередній Третій секції.

7. Рішенням від 14 березня 2005 року Суд оголосив заяву прийнятною.

8. Заявник і Уряд, кожен з вищезгаданих, подали зауваження щодо суті (п. 1 правила 59), і Уряд надіслав коментарі щодо скраги Заявниці про відшкодування справедливої компенсації. Уряд Кіпру, що використовував своє право на втручання відповідно до статті 36 Конвенції, не надав жодних коментарів щодо зауважень сторін.

ФАКТИ

9. Заявниця, пані Мира Ксенідес-Арестіс (Myra Xenides-Arestis), є громадянкою Кіпру греко-кіпрського походження, 1945 р. н. та проживає у м. Нікосія.

10. Заявниця володіє власністю в області Айос Мемнон (Ayios Memnon) на вул. Есперідон (Esperidon Street) у відгородженій області Фамагуста (Famagusta), яку вона одержала шляхом дарування від своєї матері. Зокрема, вона володіє половиною частини на земельній ділянці (ділянка № 142, лист/план 33/29) з будівлями на ній, що складаються з одного магазину, однієї квартири і трьох будинків. Один з будинків був її власним будинком, де вона жила зі своїм чоловіком і дітьми, тоді як інша частина власності використовувалася членами родини та/або здавалася в оренду третім особам. Крім того, заявниця частково володіє земельною ділянкою (ділянка № 158, лист/план 33/29) із садом (її частина дорівнює 5/48). Це було зареєстровано на її ім'я 31 січня 1984 року. Інша частина власності належить іншим членам її родини.

11. У серпні 1974 року турецькими збройними силами вона була змушена залишити Фамагусту (Famagusta) зі своєю родиною і залишити свій будинок, власність і майно. З тих пір їй перешкоджали мати доступ до, використовувати і володіти своїм житлом і власністю, що перебувають під окупацією і контролем турецьких збройних сил. Відповідно до слів заявниці лише турецькі збройні сили мають доступ до відгородженої області Фамагуста (Famagusta).

12. 23 квітня 2003 року влада «Турецької Республіки Північного Кіпру» («ТРПК») вжила нових заходів щодо переїзтів з північного у південний Кіпр і навпаки через зазначені контрольні-пропускні пункти. 30 червня 2003 року «Парламент ТРПК» прийняв «Закон № 49/2003» про компенсацію за нерухоме майно, розташоване в межах кордонів «ТРПК», що вступив в силу в той самий день. 30 липня 2003 року відповідно до статті 11 цього «Закону», «Нерухоме майно, визначення, оцінка і комісія з компенсації» було визначено у «ТРПК». Правила комісії було видано в «Офіційному бюлетені ТРПК» («TRNC Official Gazette») 15 серпня 2003 року, і комісія складалася на підставі рішення «Ради міністрів ТРПК», виданим у вищезгаданому бюлетені від 18 серпня 2003 року.

13. 24 квітня 2004 року два окремих референдуми одночасно проводилися на Кіпрі щодо Угоди (Foundation Agreement–Settlement Plan) врегулювання кіпрської проблеми («План Аннана»), який було затверджено 31 березня 2004 року. Через те, що план було затверджено на турецько-кіпрському референдумі, а не на греко-кіпрському референдумі, Угода про створення не набула чинності

ЗАКОН

I. ПОПЕРЕДНЄ ЗАПЕРЕЧЕННЯ УРЯДУ

14. Уряд у своїх заявах щодо сутнавів те саме заперечення, як і на стадії прийнятності, щодо статусу жертви заявниці. Зокрема, він стверджував, що власність,

що за твердженням належала заявниці, було зареєстровано в протоколах Турецького мусульманського релігійного фонду (вакф (vakf)) як передану релігійному фонду назавжди відповідно до відповідних правил і принципів, і не могла бути передана людям як приватна власність. Уряд відзначив, що заявниця не надала дійсного документа, що підтверджує право власності, у якому зазначено реєстрацію на її ім'я, як зареєстровано в протоколах Земельної комісії, але документ, що засвідчує, що власність на її ім'я є «Турецькою власністю». Туреччина не володіла та не контролювала звіти Земельної комісії «ТРПК», і Уряд тому хотів зберегти своє положення, щоб надати інформацію про історію права на власність, що розглядається.

15. Суд відзначає, що заперечення Уряду було належним чином розглянуто і відхилено у рішенні про прийнятність від 14 березня 2005 року, у якому було засвідчено, що заявниця може стверджувати, що була «жертвою» у межах значення статті 34 Конвенції (у сенсі статті 34). У рішенні Суду, з-поміж іншого, зазначається, що відповідний Уряд не навів аргументів. Уряд не надав жодної нової інформації в цьому відношенні протягом дозволеного часу. З цієї причини, Суд не бачить жодних причин для відступлення від свого рішення щодо цього.

II. ПЕРЕДБАЧУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

16. Заявниця поскаржилася на невинуватене втручання у право на повагу до її житла, на порушення статті 8 Конвенції, що викладена таким чином:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб».

1. Заяви сторін

(а) Заявниця

17. Заявниця посилалася/скарга Заявниці ґрунтувалась на рішеннях Суду у справах *Лоїзиду проти Туреччини (Loizidou v. Turkey)* ((попередні заперечення), рішення від 23 травня 1995 року, Серія А № 310), *Лоїзиду проти Туреччини (Loizidou v. Turkey)* ((сутність), рішення від 18 грудня 1996 року, *Звіти щодо рішень 1996-VI*), *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* ([GC], № 25781/94, ECHR 2001-VI), *Демадес проти Туреччини (Demades v. Turkey)* (№ 16219/90, § 46, від 31 липня 2003 року) і *ООО Євгенія Міхаеліду Девелопментс та Майкл Тимвіос проти Туреччини (Eugenia*

Michaelidou Developments Ltd i Michael Tymvios v. Turkey) (№ 16163/90, § 31, від 31 липня 2003 року). Крім того, у її попередніх зауваженнях щодо прийнятності заяви, вона відрізняла свою справу від справи *Loizidou проти Туреччини (Loizidou v. Turkey)* (сутність, наведена вище), оскільки статтю 8 Конвенції було порушено та її скарга відносилася до втручання в її право на повагу, у якому вона жила зі своїм чоловіком і дітьми, і власницею якого вона була. Це було незалежно від того, чи збігалася область, у якій був розташований її будинок, з областю, де вона виросла, і де були корені її родини.

(б) Уряд

18. Уряд не зробив жодних заяв за цим пунктом щодо своїх зауважень стосовно обставин справи. У своїх попередніх зауваженнях щодо прийнятності заяви, проте, уряд зробив обмежені заяви за цим пунктом. Зокрема, він заперечував щодо скарги заявниці відповідно до статті 8 Конвенції на підставі того, що поняття «житло» у статті 8 не може інтерпретуватися таким чином, щоб покрити область держави, де людина виросла і де родини має свої корені, але де людина більше не живе (*Loizidou (Loizidou)* (сутність), наведена вище, р. 2238, § 66).

2. Оцінка Суду

19. Спочатку Суд зауважує, що ця справа відрізняється від випадку *Loizidou (Loizidou)* (сутність, наведена вище), оскільки, на відміну від пані Лоїзідоу (*Loizidou*), заявниця фактично мала житло у Фамагусті (*Famagusta*).

20. Далі Суд відзначає, що з 1974 року заявниця не мала змоги отримати доступ до, використовувати і володіти своїм житлом. У зв'язку з цим Суд зауважує, що в його рішенні у справі *Kıncı проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (наведений вище, §§ 172-175), він прийшов до висновку, що повне заперечення права греко-кіпрських переміщених осіб на повагу до їхнього житла в Північному Кіпрі із 1974 року створило триваюче порушення статті 8 Конвенції. Суд розмірковував таким чином:

«172. Суд зауважує, що офіційна політика влади «ТРПК» щодо відмови в праві переміщених осіб повернутися до свого житла підтримується дуже жорсткими обмеженнями, якими керує та сама влада під час відвідувань півночі грецькими кіпріотами, що живуть на півдні. Відповідно, мало того, що переміщені особи не в змозі звернутися до влади, щоб знову зайняти своє житло, яке вони залишили, їм фізично перешкоджають навіть його відвідувати.

173. Надалі Суд зауважує, що ситуацію, яку заперечує Уряд заявниці, було визнано, починаючи з подій 1974 року на Північному Кіпрі. Здавалося, що це ніколи не відбивалося в «законодавстві» і підтримується в межах політики щодо сприяння розробленого дво-зонального розміщення, стверджується, що для того, щоб мінімізувати ризик конфлікту, який міг би породжуватися через змішування грецьких і

турецько-кіпрських громад на півночі. Цього дво-зонального розміщення дотримуються в межах міжгромадських переговорів, організованих Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй...

174. Суд наступні виніс такі зауваження в цьому зв'язку: по-перше, у повного заперечення права переміщених осіб на повагу до їхнього житла немає підстав за законом у межах значення п. 2 статті 8 Конвенції...; по-друге, міжгромадські переговори не можуть застосовуватися для того, щоб узаконити порушення Конвенції; по-третє, порушення, яке підлягає вирішенню в суді, продовжується в межах політики з 1974 року і має розглядатися як таке, що продовжується.

175. Беручи до уваги ці міркування, Суд приходить до висновку, що існує триваюче порушення статті 8 Конвенції через відмовлення у дозволі на повернення будь-яких греко-кіпрських переміщених осіб до свого житла на Північному Кіпрі».

21. У цьому зв'язку Суд також приймає рішення у справі *Дімейдс проти Туреччини (Demades v. Turkey)* (наведеній вище, §§ 29-37).

22. Суд не бачить підґрунтя у цій справі для того, щоб відступити від вищезгаданого міркування й \ рішень. Відповідно, Суд приходить до висновку, що існувало триваюче порушення статті 8 Конвенції через повне спростування права заявниці на повагу до її житла.

III. ПЕРЕДБАЧУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПРОТОКОЛУ № 1

23. Заявниця стверджувала, що тривала відмова у доступі до її власності на Північному Кіпрі і втрата всього контролю над нею і всіма можливостями користуватися і володіти нею становить порушення статті 1 протоколу № 1, що викладена таким чином:

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

1. Заяви сторін

(а) Заявниця

24. Заявниця посилалася на рішення Суду щодо рішень у справах *Лоїзиду (Loizidou)* (попередні заперечення, наведені вище), *Лоїзиду (Loizidou)* (сутність, наведена вище), *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (наведена вище), *Демадес (Demades)* (наведена вище, § 46) і *ООО Євгенія Міхаеліду Девелопментс та Майкл Тимвіос (Eugenia Michaelidou Developments Ltd i Michael Tymvios)* (наведена вище, § 31).

(б) Уряд

25. Уряд обмежив свої заяви за цим пунктом щодо заперечування володіння власністю заявницею, що розглядається (див. параграф 14 вище), і статус Фамагусти (Famagusta) (Вароши (Varosha)), де розташована власність, що розглядається. Стосовно останнього Уряд заявив, що греко-кіпрські органи влади були відповідальними за евакуацію Вароши (Varosha) і за відхилення пропозицій і спроб переселення області. У цьому зв'язку він посилався на міжгромадські переговори стосовно цієї області, різні пропозиції і витяги із заяв, зроблених у тому контексті. Він стверджував, що для Туреччини було неможливо в односторонньому порядку відкрити цю область для врегулювання на окремій основі без погоджених адміністративних заходів створення фондів для розвитку й інфраструктурних проєктів, розроблених для того, щоб допомогти в процесі реорганізації. Уряд також вважав, що Суду на даному етапі слухань і при відсутності всебічного й остаточного врегулювання майнової проблеми не слід продовжувати встановлювати право власності на майно, що розглядається.

26. У своїх попередніх заявах щодо прийнятності Уряд стверджував, що скарга заявниці, відповідно до статті 1 Протоколу № 1, пов'язана в сутності зі свободою пересування, що гарантується відповідно до статті 2 Протоколу № 4, який не був ратифікований Туреччиною. Таким чином, він стверджував, що право мирно володіти майном і власністю не включало, в результаті, право на свободу пересування.

2. Оцінка Суду

27. Спочатку Суд зауважує, що у своєму рішенні щодо прийнятності в цій справі, відповідно до справ *Лоїзиду (Loizidou)* (попередні заперечення), *Лоїзиду (Loizidou)* (сутність) і *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (усі наведені вище), він відхилив заперечення Уряду щодо передбачуваної відсутності юрисдикції і відповідальності Туреччини за дії, відносно яких була спрямована скарга. Він далі відхилив аргументи Уряду стосовно як свободи пересування, так і впливу, який міг мати розгляд Судом скарг заявниці на міжгромадські переговори. Він зауважив, що не відбулося жодних змін, починаючи прийняття ним рішень щодо вищезгаданих справ, що могли б виправдати відмову від його висновків щодо юрисдикції Туреччини. У цьому зв'язку Суд також зазначив, з-поміж іншого, що Уряд продовжував здійснювати повний військовий контроль над Північним Кіпром, і що той факт, що грецькі кіпріоти

відхилили План Аннана, не мало юридичних наслідків вигляді припинення триваючого порушення прав переміщених осіб.

28. Суд далі знову повторює, що відповідно до своїх рішень у справах *Лоїзиду (Loizidou)* (попередні заперечення), *Лоїзиду (Loizidou)* (сутність) і *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (усі наведені вище) заявниця має усе ще вважатися законним власником своєї землі. У цьому зв'язку він зауважує, що відхилив аргументи Уряду щодо права власності заявниці на відповідну власність.

29. У справі *Лоїзиду (Loizidou)* ((сутність), наведеній вище, стор. 2237-38, §§ 63-64), Суд розмірковував таким чином:

«63. ...у результаті того факту, що заявниці відмовляли в доступі до землі з 1974 року, вона фактично втратила весь контроль, а також усі можливості користуватися і володіти своєю власністю. Тривала відмова у доступі має, таким чином, розцінюватися як утручання в її права відповідно до статті 1 протоколу № 1. Таке втручання не може, за виняткових обставин цієї справи, до якої звернулися заявниця і кіпрський Уряд..., розцінюватися як позбавлення власності або як контроль за використанням в межах значення першого і другого параграфів статті 1 протоколу № 1. Проте це чітко знаходиться в межах значення першого речення того положення як втручання в мирне володіння майном. У цьому відношенні Суд зауважує, що перешкода може дорівнюватися до порушення Конвенції так само, як і юридична перешкода...

64. Крім скороминучого/побіжного посилання на доктрину необхідності, як виправдання за дії «ТРПК», і на той факт, що права власності були предметом міжгромадських переговорів, турецький уряд не прагнув робити заяв, що виправдовують вищезгадане втручання в права власності заявниці, що стосується Туреччини.

Проте, не було пояснено, як потреба переселити переміщених турецько-кіпрських біженців протягом років після турецького втручання на острів у 1974 році могла виправдати повне заперечення прав власності заявниці у формі повної і тривалої відмови у доступі і припущеної конфіскації без компенсації.

І той факт, що права власності були предметом міжгромадських переговорів, що включають обидві громади на Кіпрі, також не забезпечує виправдання за цю ситуацію відповідно до Конвенції.

За таких обставин Суд приходять до висновку, що було триває порушення статті 1 протоколу № 1».

30. У справі *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (наведеній вище) Суд підтвердив вищезгадані висновки:

«187. Суд переконаний, що як його міркування, так і його висновки щодо справи *Лоїзиду (Loizidou)* (сутність) застосовуються з рівною силою до переміщених грецьких кіпріотів, які, як і пані Лоїзиду, не в змозі мати доступ до своєї власності на Північному Кіпрі через обмеження, встановлені владою «ТРПК», щодо їхнього фізичного доступу

до тієї власності. Тривала і повна відмова у доступі до їхньої власності є чітким втручанням в право переміщених грецьких кіпріотів мирно володіти своїм майном в межах значення першого речення статті 1 протоколу № 1. Він надалі зауважує, що, відносно припущеної конфіскації, жодної компенсації не було сплачено переміщеним особам стосовно втручань, від яких вони постраждали і продовжують страждати відносно своїх прав власності.

...

189. Через вищезгадані причини Суд приходить до висновку, що було триваюче порушення статті 1 протоколу № 1 на підставі факту, що греко-кіпрським власникам власності на Північному Кіпрі відмовляють у доступі і контролі, користуванні і володінні своєю власністю, а також у будь-якій компенсації за втручання в їхні права власності».

31. Суд у цьому зв'язку нагадує свої рішення у справах *Демадес (Demades)* (наведена вище, §§ 43-46) і *ООО Євгенія Міхаеліду Девелопментс та Майкл Тимвіос (Eugenia Michaelidou Developments Ltd i Michael Tymvios)* (наведена вище, §§ 28-31).

32. Беручи до уваги вищезазначене, Суд не вбачає у цій справі жодних підстав для того, щоб відмовитися від висновків, які він зробив у вищезгаданих справах. Відповідно, він приходить до висновку, що було і продовжує бути порушення статті 1 протоколу № 1 на підставі того факту, що заявницю позбавлено доступу і контролю, користування і володіння своєю власністю і будь-якої компенсації за втручання в її права власності.

IV. ПЕРЕДБАЧУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 14 КОНВЕНЦІЇ, УЗЯТОЇ РАЗОМ ЗІ СТАТТЕЮ 8 КОНВЕНЦІЇ І СТАТТЕЮ 1 ПРОТОКОЛУ № 1

33. Заявниця стверджувала, що вона була жертвою дискримінації щодо користування своїми правами відносно свого житла і власності, усупереч статті 14 Конвенції, що викладається таким чином:

«Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою».

34. Уряд не зробив жодних заяв за цим пунктом.

35. Суд відзначає, що у вищезгаданій справі *Кіпр проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* виявилось, що в обставинах тієї справи скарги кіпрського уряду відповідно до статті 14 склалися із впливу тих самих скарг, хоча і вбачали їх під іншим кутом зору,

як і ті, які розглядалися стосовно статті 8 Конвенції і статті 1 протоколу № 1. Оскільки він виявив порушення тих положень, він вважав, що не було необхідності у тій справі досліджувати, чи було порушення статті 14, узятої разом зі статтею 8 Конвенції і статтею 1 протоколу № 1, на підставі передбачуваного дискримінаційного поведіння з грецькими кіпріотами, що не проживають на Північному Кіпрі стосовно їхніх прав на мирне володіння своїм майном (див. *Kıncı проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)* (наведена вище, § 199).

36. Суд не вбачає у цій справі жодних причин для того, щоб відмовитися від того підходу. Беручи до уваги його висновок щодо скарг відповідно до статті 8 Конвенції і статті 1 протоколу № 1, він вважає, що немає необхідності здійснювати окремий аналіз скарги відповідно до статті 14 разом з цими положеннями.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 46 КОНВЕНЦІЇ

37. Стаття 46 Конвенції передбачає:

«1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами.

2. Остаточне рішення Суду передається Комітету Міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням».

38. Це невід'ємно від ухвал Суду, що порушення прав заявниці, що гарантуються статтею 8 Конвенції і статтею 1 протоколу № 1, походять з широко розповсюдженої проблеми, що стосується великої кількості людей, а саме, невиправданої перешкоди їй «повазі до свого житла» і «мирному володінню своєю власністю», як предмету політики або практики «ГРПК» (див. *Kıncı проти Туреччини (Cyprus v. Turkey)*, наведене вище, §§ 174 і 185). Крім того, Суд не може проігнорувати той факт, що вже існує приблизно 1 400 майнових справ на стадії розгляду до того, як він розпочав порушення справи грецьких кіпріотів проти Туреччини.

39. Перш ніж розглядати індивідуальні скарги заявниці щодо справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції і через обставини розглянутої справи, Суд хоче розглянути, якими можуть бути наслідки для відповідної держави щодо статті 46 Конвенції. Він повторює, що на підставі статті 46 Високі Договірні Сторони зобов'язалися виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами, виконання контролюється Комітетом міністрів Ради Європи. З цього випливає, з-поміж іншого, що рішення, у якому Суд знаходить порушення, накладає на відповідну державу юридичне зобов'язання не тільки сплатити суми, присуджені шляхом справедливої сатисфакції за статтею 41, але також і обрати, відповідно до контролю Комітету міністрів, загальні та/або, якщо доречно, індивідуальні заходи, що будуть прийняті в їхньому внутрішньому правопорядку, щоб покласти кінець порушенню, виявленому Судом, і виправити наслідки, наскільки це можливо.

Відповідно до контролю Комітету міністрів, відповідна держава залишається вільною у виборі засобу, за допомогою якого вона виконає свої правові зобов'язання відповідно до статті 46 Конвенції, за умови, що такі засоби є сумісними з висновками, викладеними в рішенні Суду (див. *Скоццарі і Джуунта проти Італії (Scozzari and Giunta v. Italy)* [GC], № 39221/98 і 41963/98, § 249, ECHR 2000-VIII, і *Броніовські проти Польщі (Broniowski v. Poland)* [GC], № 31443/96, § 192, ECHR 2004-V).

40. Суд вважає, що відповідна держава має впровадити засіб (захід), що забезпечить дійсно ефективне відшкодування щодо порушень Конвенції, визначених у цьому рішенні щодо цієї заявниці, а також до всіх подібних заяв, що розглядалися до цього, відповідно до принципів захисту прав, встановлених у статті 8 Конвенції і статті 1 протоколу № 1, і відповідно до його рішення про прийнятність від 14 березня 2005 року. Такий захід має бути дійсним протягом трьох місяців з дати, коли винесене це рішення, і відшкодування має здійснюватися протягом трьох місяців після цього.

VI. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

41. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або Протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Матеріальні і нематеріальні збитки

1. Заяви сторін

(a) Заявниця

42. Заявниця підкреслила, що вона не подавала скаргу щодо відшкодування компенсації за жодну припущену конфіскацію своєї власності, тому що вона усе ще була законним власником своєї власності, і не виникало жодної проблеми конфіскації. Її позов було, таким чином, обмежено до позбавлення користування землею і, внаслідок цього, упущеної можливості надавати її в оренду чи орендувати її. Покладаючись на два оціночних звіти, що оцінюють вартість її власності і прибуток, який можна було очікувати від цього, вона вимагала 587 399 кіпрських фунти за матеріальні збитки стосовно періоду між 28 січня 1987 року, датою прийняття Туреччиною обов'язкової юрисдикції Суду, і кінцем 2005 року.

43. Метод, що використовувався в оціночних звітах, був методом порівняння оцінки разом з методом витрат на будівництво для першої власності і методом порівняння оцінки для другої власності: оцінку щорічної вартості оренди було отримано як відсоток ціни капіталу власності. Ринкова ціна власності обчислювалася,

починаючи з тієї, що було встановлено в 1974 році, і що збільшувалася приблизно на 5,5 % на рік стосовно першої власності і на 10 % на рік стосовно другої власності, щоб обчислити вартість, яку могла б мати власність, якби Фамагуста (Famagusta) не перебувала під окупацією турецької армії. Підкреслювалося, що область Фамагуста (Famagusta) була, з-поміж іншого, однією із найпопулярніших туристичних курортів і, як можна було б обґрунтовано очікувати, орендна плата могла б плати бути вищою, ніж середня плата у неокупованих областях, якщо б не відбулася окупація.

44. Загальна сума, на яку подано позов щодо відшкодування компенсації, складалася із загальної суми земельної ренти, яку можна було б отримати з 22 січня 1987 року до 31 грудня 2005 року, обчисленої як 5 % для першої власності і 6 % для другої власності з передбачуваної ринкової вартості власності за кожен рік, що розглядається, плюс відсотка з дати, коли така орендна плата підлягала виплаті, до дати виплати. Протягом того періоду, таким чином, сума щодо першої власності складала 190 288 кіпрських фунтів і для другої власності – 245 564 кіпрських фунтів. Обидві суми вимагали включеного відсотку на орендну плату у розмірі 8 % з 1987 року до кінця 2000 року і 6 % з 2001 року до кінця 2005 року. Дослідження тенденцій щодо збільшення орендної плати було зроблено на основі Індексу споживчих цін 1960-2005 років щодо Орендних плат і житла, виданих Відділом статистики і дослідження Уряду Кіпру.

45. Заявниця вимагала 160 000 кіпрських фунтів за нематеріальні збитки. Зокрема, вона, по-перше, вимагала 40 000 кіпрських фунтів за страждання і фрустрацію, які вона перенесла в зв'язку з триваючим порушенням своїх прав власності відповідно до статті 1 протоколу № 1 з січня 1987 року до кінця 2005 року. Заявниця заявила, що ця сума вираховувалася на основі суми, присудженої Судом у справі *Лоїзиду (Loizidou)* ((стаття 50), рішення від 28 липня 1998 року, Звіти 1998-IV) шляхом компенсації нематеріальних збитків, беручи до увагу, проте, що проміжок часу, за який вимагалася компенсація у цій справі, був більш тривалим, ніж той, за який вимагалася відшкодування у справі *Лоїзиду (Loizidou)*. Далі вона вимагала 120 000 кіпрських фунтів за нещастя і страждання унаслідок відмови у житлі і через навмисну політику Уряду, який за допомогою, з-поміж іншого, своєї армії тримав відгороджене місто Фамагуста заручником своїх політичних побажань. Вона вважала це більш серйозним, ніж порушення своїх прав власності відповідно до статті 1 протоколу № 1.

(б) Уряд

46. Уряд оскаржив заяву заявниці за цим пунктом і стверджував, що вони ґрунтувались на оцінках, що були абсолютно спекулятивними й уявленими, без посилання на будь-які реальні дані, з якими можна зробити порівняння. Він відзначав, що невідповідні утримання було зроблено відносно нестабільності ринку нерухомості і його сприйнятливості як до внутрішніх, так і до зовнішніх впливів. Метод оцінки, прийнятий заявницею, припускав, що власність збільшиться у вартості, що це могло б принести орендну плату, яку заявниця фактично намагалася отримати, або що вона

здасть в оренду свій будинок за нормальних умов. Жодних прикладів порівняльних продажів і орендних плат в області не було представлено. Обчислення засновувалися на припущенні, що за значний період часу був потенціал розвитку в області, де була розташована власність. Припущення, що ринок нерухомості продовжив би процвітати із стійким ростом протягом значного періоду часу, було дуже сумнівним. З точки зору Уряду Суду не слід приймати збільшення відсотків, висунуті заявницею. Вимагати відшкодування збитку зараз за позбавлення користування на основі орендної плати, яку могла б принести власність, якби її було здано в оренду, означало б збагачення на несправедливій основі. Також не було зроблено утримання для сплати податків й інших витрат, які б нараховувалися.

47. Далі Уряд відзначив, що через той факт, що декларацію Туреччини відповідно до колишньої статті 46 Конвенції, що визнає юрисдикцію Суду, було прийнято 21 січня 1990 року, вимога заявниці щодо компенсації матеріальної шкоди не може обчислюватися з 1 січня 1987 року. У цьому зв'язку він стверджував, що, якщо компенсацію необхідно присудити, будь-які збитки, понесені заявницею після березня 2004 року, відбувалися через дії греко-кіпрського уряду.

48. Уряд вважав, що Суду на цьому етапі, на слуханнях і в силу відсутності всебічного й остаточного врегулювання майнової проблеми, не слід продовжувати встановлювати право власності або присуджувати компенсацію без, принаймні, надання органам влади «ТРПК» часу і можливості розглянути свій Закон про компенсацію у світлі свого рішення про прийнятність цієї справи. Далі, присудження компенсації окремим заявникам, таким як ця особа, буде серйозно перешкоджати і псувати переговори щодо повного політичного врегулювання, включаючи складну майнову проблему, що, як сподівалися, буде вирішуватися дипломатичними засобами. Було також питання, яким буде доцільний захід у справах такого характеру, де минув значний період часу і були включені інтереси громади. Не було жодного права на компенсацію. Якби Суд, проте, виявив, що у заявниці було право на власність, що розглядається, усупереч заяві Уряду, то Суду здійснив би власну свободу розсуду і дискреційне право з урахуванням обставин цієї заяви, і така компенсація не вважалася «необхідною» на цій стадії слухань.

49. Нарешті, Уряд не прокоментував заяву заявниці за цим пунктом щодо нематеріальних збитків.

2. Оцінка Суду

50. В обставинах справи Суд вважає, що питання компенсації матеріальних та нематеріальних збитків є не готовим для розгляду. Те питання необхідно, відповідно, відкласти, а наступну процедуру необхідно призначити, приділяючи належну увагу будь-якій угоді, якої можна було б досягти між відповідним Урядом і заявницею (п. 1 правило 75 з Регламенту Суду), і у світлі таких заходів індивідуального і загального характеру, які можуть вживатися відповідним Урядом при виконанні цього рішення. Очікуючи вживання відповідних заходів загального характеру, що мають бути

прийнятими, як зазначено в параграфі 40 вище, Суд відкладе свій розгляд усіх заяв, що виникають з тієї ж загальної причини.

Б. Видатки і витрати

1. Заяви сторін

(а) Заявниця

51. Заявниця, що представила докладні рахунки видатків у зв'язку з різними етапами слухань у Суді, вимагала 131 867,97 кіпрських фунтів через видатки і витрати. Її вимога складалася з таких пунктів:

(а) 41 285 кіпрських фунтів, включаючи податки на додану вартість, що стосуються гонорарів кіпрських адвокатів заявниці, що покривають підготовку заяви, зауважень і кореспонденції;

(б) 13 526,97 кіпрських фунтів, включаючи податки на додану вартість, як готівкові витрати, понесені з 1 листопада 2003 року до квітня 2005 року. Вони включали, головним чином, витрати на зв'язок (факси, телефонні рахунки, пошту), гонорари за допомогу, надану з боку ООО ЕМС Економік Менеджмент (EMS Economic Management Ltd), гонорари за два оціночних звіти, що додавалися до заяв заявниці щодо справедливої сатисфакції, витрати на дослідження, що стосуються опублікованих статей, і витрати, понесені у зв'язку із слуханням 2 вересня 2004 року;

(в) 77 056 кіпрських фунтів, що стосуються гонорарів за послуги Королівського адвоката, пана Ай. Броунлі (I. Brownlie), що включали підготовку додаткових зауважень заявниці, письмової поради щодо питань міжнародного права, зустрічей і, нарешті, дорожні витрати і підготовку до слухання.

52. Заявниця також вимагала відсоток у розмірі 8 % на рік від вищезгаданих сум.

53. Заявниця стверджувала, що через позначення справи пілотною, що включає слухання у Суді, і важливі юридичні питання, що стосуються міжнародного права, більшість з яких було новими, звернення за допомогою до послуг Королівського адвоката було виправданим.

(б) Уряд

54. Уряд не прокоментував заяви заявниці за цим пунктом.

2. Оцінка Суду

55. Відповідно до прецедентного права Суду, заявницю наділено правом на компенсацію її видатків і витрат тільки лише у тому випадку, якщо було показано, що вони були фактично й обов'язково понесені і були розумними щодо кількості (див., наприклад, *Stasaitis проти Литви (Stasaitis v. Lithuania)*, № 47679/99, §§ 102-103, 21 березня 2002 року).

56. Суд відзначає, що ця справа підняла складні питання фундаментальної важливості на стадії прийнятності, що включало заяви великих за обсягом зауважень і усного слухання.

57. Незважаючи на вищезгадане, і хоча Суд не сумнівається в тому, що заявлені збитки було фактично понесено, вони здаються надмірними. У цьому відношенні він зауважує, що стадія розгляду суті не викликала особливої складності, і зауваження заявниці за цим пунктом були короткими і, насамперед, зосереджувалися на її позові щодо справедливої сатисфакції. Крім того, в рахунках витратків не було зроблено жодних посилань на ставки адвокатів, що долучалися, включаючи ставки Королівського адвоката, і не надавалося жодної вказівки на час, що було витрачено. Крім того, не було надано жодної докладної інформації щодо допомоги, наданої з боку ООО ЕМС Економік Менеджмент (EMS Economic Management Ltd). Загалом, Суд також вважає надмірним позов заявниці щодо компенсації витрат на дослідження, що стосуються опублікованих статей.

58. Відповідно, стосовно інформації, що є у розпорядженні Суду, і вищезгаданих критеріїв, він вважає доцільним присудити суму у розмірі 65 000 євро за витатки і витрати стосовно слухань у Суді.

В. Відсоткова ставка за простроченим боргом

59. Суд вважає доцільним, що відсоткова ставка за простроченим боргом має базуватися на граничній відсотковій ставці Європейського центрального банку, до якої необхідно додати три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ, СУД

1. *Відхиляє* одноголосно попереднє заперечення Уряду;
2. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що було порушення статті 8 Конвенції;
3. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що було порушення статті 8 протоколу № 1;
4. *Постановляє* одноголосно, що немає необхідності досліджувати скаргу заявниці відповідно до статті 14 Конвенції разом із статтею 8 Конвенції і статтею 1 протоколу № 1;
5. *Постановляє* одноголосно, що відповідна держава має ввести захід, що забезпечує ефективний захист прав, встановлених у статті 8 Конвенції і статті 1 протоколу № 1 щодо цієї заявниці, а також відносно всіх подібних заяв, що розглядаються у Суді. Такий захід має бути дійсним протягом трьох місяців з дати,

коли винесене це рішення, і виплата відшкодування має бути здійснена протягом трьох місяців після того;

6. *Постановляє* одноголосно, що оскільки це стосується будь-яких матеріальних і нематеріальних збитків, питання застосування статті 41 Конвенції не готове до вирішення;

і відповідно,

(а) *відкладає* згадане питання;

(б) *запрошує* сторони подати на розгляд протягом трьох місяців з дати, коли рішення стає остаточним, відповідно до п. 2 статті 44 Конвенції, свої письмові зауваження щодо питання і, зокрема, повідомити Суд про будь-які угоди, яких вони можуть досягти;

(в) щодо вищезгаданого пункту 5 *закликає* Уряд подати на розгляд, протягом трьох місяців з дати, коли винесене рішення, деталі заходу та його чинності, і представити інформацію щодо відшкодування протягом трьох місяців після того;

(г) *зберігає* подальшу процедуру і передає президенту палати владу фіксувати те ж саме в разі потреби;

7. *Постановляє* одноголосно,

(а) що відповідна держава має виплатити заявниці протягом трьох місяців з дати, коли рішення стає остаточним, відповідно до п. 2 статті 44 Конвенції, 65 000 євро (шістдесят п'ять тисяч євро) стосовно видатків і витрат, конвертованих у кіпрські фунти за відповідним курсом на дату врегулювання, плюс будь-який податок, що може підлягати оплаті щодо вищезгаданої суми;

(б) що з моменту закінчення вищезгаданих трьох місяців до врегулювання простий відсоток щодо вищезгаданої суми має сплачуватися за курсом, що дорівнює маржинальному позичковому відсотку Європейського центрального банку під час періоду дефолту плюс три процентних пункти.

Складено англійською мовою і повідомлено письмово 22 грудня 2005 року відповідно до п. 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

<i>Вінсент БЕРГЕР</i>	<i>Георг РЕСС</i>
<i>(Vincent BERGER)</i>	<i>(Georg RESS)</i>
<i>Секретар</i>	<i>Голова</i>

Відповідно до пункту 2 статті 45 Конвенції та пункту 2 Правила 74 Регламенту Суду до цього рішення додаються окремі думки судді Тюрмена (Türmen).

Г.Р.
В.Б.

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ ТЮРМЕНА (TÜRMEŒ)

Я не погоджуюся з більшістю порушень щодо статті 8 Конвенції і статті 1 протоколу № 1 із причин, що містилися в особливих окремих думках судді Бернхардта (Bernhardt), до якого приєдналися суддя Лопес Роча (Lopes Rocha) і судді Бака (Baka), Джамбрек (Jambrek), Петтіті (Pettiti) і Гьолсюклю (Gölcüklü) у рішенні щодо справи *Лоїзиду проти Туреччини (Loizidou v. Turkey)* (сутність) від 18 грудня 1996 року.

© Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб», 2016. Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Проекту Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб» (<http://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps>). Він не є зобов'язальним для Суду; також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Його можна копіювати в некомерційних цілях за умови зазначення повної назви справи разом із вищенаведеним посиланням на Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб». З питань використання будь-якої частини цього перекладу в комерційних цілях слід звертатися за адресою: Internally.Displaced.Persons@coe.int.

© Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine», 2016. The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine» (<http://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps>). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with reference to the Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine». If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact: Internally.Displaced.Persons@coe.int